

4. Інтелектуальний капітал: структура та властивості

Світлана Степанчук

Національний університет харчових технологій

Вступ. В сучасному економічному просторі відсутня чітка визначеність поняття інтелектуального капіталу, його складових та властивостей. Кількість складових елементів у структурі інтелектуального капіталу варіюється в роботах різних авторів від двох до п'яти, при цьому компоненти окремих структурних позицій також можуть відрізнятися один від одного.

Матеріали і методи. В 1996 році Енні Брукінг в своїй праці, було надано визначення інтелектуального капіталу, як «поняття для означення нематеріальних активів, без яких компанія не може існувати». Згідно методики автора, інтелектуальний капітал розглядається, як комбінація чотирьох елементів: ринкові активи; людські активи; інтелектуальна власність в якості активу; інфраструктурні активи. Енні Брукінг першою запропонувала експрес-діагностику наявності інтелектуального капіталу за допомогою простої анкети, що складається з 20 питань.

Американський дослідник природи інтелектуального капіталу, Томас Стюарт у 1997 році визначив цей показник, як «знання, інформацію, інтелектуальну власність, досвід, які можуть бути використані для створення багатства». Автор зазначає трьохкомпонентну структуру інтелектуального капіталу, головна роль в якій відводиться людському капіталу, який підтримується структурним і споживчим капіталом. Відзначається компліментарність трьох компонентів інтелектуального капіталу: людський, структурний і споживчий капітали організації взаємодіють, вони здатні як посилити, так і послабити один одного, недостатньо інвестувати в кожен з них окремо, необхідно враховувати їх взаємовплив.

Представник бізнес-середовища, Лейф Едвінсон досить лаконічно визначає інтелектуальний капітал як «інформацію і знання, що застосовуються для створення цінності». Розглядається двокомпонентна структура інтелектуального капіталу (людський та структурний капітал) на прикладі відомої організації. Автор активно популяризує концепцію інтелектуального капіталу, аргументуючи тим, що в умовах сучасної економіки ключовим фактором бізнес-успіху компанії все більше буде не традиційний фінансовий капітал, з яким пов'язаний «корпоративний простір», а саме інтелектуальний капітал, що характеризує так звану «корпоративну тривалість».

Результати. Дослідження та порівняння внутрішнього змісту окремих компонентів інтелектуального капіталу дозволяє визначити певну ідентичність існуючої кількості класифікацій інтелектуального капіталу (рис.1).

Брукінг	Стюарт	Едвінсон	
Людські активи	Людський капітал	Людський капітал	
Інфраструктурні активи	Структурний капітал	Структурний капітал	Організаційний капітал
Інтелектуальна власність			
Активи ринку	Споживчий капітал		Клієнтський капітал

Рис.1 Співставлення різних підходів класифікації інтелектуально капіталу

Сучасними дослідженням інтелектуального капіталу активно займаються представники таких наукових шкіл: Канада - Нік Бонтіс, Швеція - Карл та Еріка

Свейб, Голландія - Даниель Андріссен. На сьогоднішній день саме ці автори активно досліджують сферу вимірювання, оцінки та відображення в бухгалтерській звітності інтелектуального капіталу компанії. Вітчизняні автори в основному використовують класифікації зарубіжних колег, хоча в останні роки стали з'являтися роботи, де синтезується минулий досвід вивчення інтелектуального капіталу і пропонується певна комбінація визначень інтелектуального капіталу.

Висновки. Вибір структури інтелектуального капіталу індивідуальний для кожної організації. Обрана класифікація повинна досить повно описувати інтелектуальний капітал компанії і його характеристики, відповідно до специфіки діяльності. Опис інтелектуального капіталу має допомогти керівникам, акціонерам, працівникам, клієнтам, інвесторам максимально ясно уявити структуру інтелектуальних активів компанії, особливо тих з них, які найбільш тісно пов'язані з ключовими факторами успіху в конкретній галузі.

Література

1. **Annie Brooking** Intellectual Capital: Core Assets for the Third Millennium Enterprise - Thomson Learning; 1st edition (July 30, 1996). - 224 p., P.30-36
2. Patrick H. Sullivan (2000); Value-driven Intellectual Capital; How to convert Intangible Corporate Assets into Market Value. Wiley, P.238-244
3. Томас А. Стюарт Интеллектуальный капитал. Новый источник богатства организаций - М.: Поколение. – 2007. – 368с., С.119, 132, 165, 189
4. Эдвинссон Л. Корпоративная долгота. – М.: Инфра-М. – 2005. – 248с., С.16-32, 108
5. Гапоненко А. Управление знаниями. – М.: Эксмо. – 2009. – 400с., С.93
6. <http://www.icrating.com> – он-лайн-діагностика інтелектуальних ресурсів